

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5

Telefon Interurban 113

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četiri strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, sialnim popust

Kako bomo volili v okrajne zastope.

Dne 16. septembra t. l. je stopila v veljavo uredba mariborske oblastne skupščine z dne 19. julija t. l. o okrajnih zastopih, odnosno o novoustanovljenih okrajnih cestnih odborih. Na Štajerskem so poslovali okrajni zastopi, ustanovljeni s štajerskim deželnim zakonom z dne 14. junija 1866. Na Koroškem, v Prekmurju in Medžimurju pa takih okrajnih zastopov ni bilo. Zato so se na novo ustanovili cestni odbori za sodne okraje: Prevalje (Koroško), Murska Sobota in Dolnja Lendava (Prekmurje), Čakovec in Prelog (Medžimurje), ter se je na nje razširil delokrog okrajnih zastopov v cestnih zadevah. V delokrog okrajnih cestnih odborov spada: 1. gradnja, vzdrževanje in uprava samoupravnih cest, ki niso oblastne ali občinske; 2. nadzorovanje nad napravami in vzdrževanjem občinskih cest, vaških in javnih gospodarskih potov; 3. odločanje o sporih, ki nastanejo vsled izredne uporabe občinskih cest in potov ter posredovanje pri določitvi prispevkov za vzdrževanje teh cest; 4. skrb za zgradbo novih okrajnih cest; 5. uprava imovine okrajnega cestnega odbora; 6. skrb za kritje potrebščin. Iz sredine okrajnega zastopa (cestnega odbora) se izvoli upravni odbor, ki sestoji iz predsednika, njegovega namestnika, enega od oblastnega odbora izmed imenovanih treh članov določenega odbornika in dveh ali več odbornikov, sorazmerno številu celotnega okrajnega zastopa (do všteti 10 članov celotnega okr. zastopa 2 odbornika, do 15 članov 3, do 20 članov 4, do 25 članov 5, nad 25 članov 6 odbornikov).

Ker je pričakovati, da bodo v bližnji bodočnosti volitve v okrajne zastope, bomo čitateljem našega lista sigurno ustregli s tem, da jih nakratko seznanimo vsaj z glavnimi točkami volilnega reda za okrajne zastope, odnosno okrajne cestne odbore.

Volilna pravica, kandidatne liste.

Okrajni zastop sestoji iz toliko cestnih odbornikov, da pride na vsakih 2000 prebivalcev okraja po eden voljen odbornik, pri ostankih preko 1000 še en odbornik več. Razen tega ima oblastni odbor pravico imenovati v vsak okrajni zastop do tri člane izmed občanov, ki smejo biti vo-

ljeni v dotični okrajni cestni odbor. Kar se tiče volilne pravice, se ona ne vrši direktno, neposredno, kakor pri občinskih volitvah ali pri volitvah v narodno ali oblastno skupščino, marveč po vzoru nekdanjega štajerskega dež. zakona za okrajne zastope posredno potom občinskih zastopov. Privilegiji (predpravice), ki so jih po nekdanjem zakonu štajerske dežele imele skupine veleposestnikov, veletrgovine, industrije, veleobrnštva, mest in trgov, so morali odpasti, ker niso v skladu s sedanjim demokratičnim časom.

Volilno pravico torej imajo vsi župani in občinski odborniki občin v območju dotičnega okrajnega zastopa. Pasivno volilno pravico imajo = voljeni smejo biti vsi, ki so vpisani v stalni volilni imenik kake občine dotičnega okraja, torej tudi nežupani in neodborniki občin, ki so stari vsaj 30 let ter bivajo v področju okrajnega zastopa.

Volilne priprave vodi volilna komisija, obstoječa iz predsednika ter dveh članov upravnega odbora okr. zastopa. Člani komisije s posvetovalnim glasom so tudi predstavniki potrjenih kandidatnih list. Sejam volilne komisije sme prisostovati tudi okrajni glavar ali pa njegov zastopnik.

Okrajni zastop (cestni odbor) vodi stalen seznam volilnih upravičencev za okrajni zastop (članov občinskih zastopov). Ako se volitve razpišejo, se seznam volilcev razpoložijo v uradu okrajnega zastopa 14 dni vsakomur na vpogled, kar je treba objaviti na uradni deski. Popravke morebitnih napak v seznamu volilcev izvrši okrajni cestni odbor po poročilih, ki jih je dobil od posameznih občin. Popravke v seznamu volilcev smejo pisмено ali ustmeno zahtevati v času razpoložitve in še tri dni pozneje vsi oni, ki imajo pasivno volilno pravico, to je, ki morejo biti izvoljeni. O teh zahtevah razpravlja volilna komisija ter sklene tekom 3 dni po vložitvi zahteve, ali se izvrši popravek v seznamu volilcev ali ne. O svoji odločbi obvesti takoj zahtevnika, ki se lahko tekom treh dni pritoži na okrajnega glavarja. Ta odloča o pritožbi končnojavno. O svojem odloku obvesti tekom 10 dni zahtevnika in okrajni zastop, ki spravi seznam volilcev v sklad z odloč-

bo okrajnega glavarja. Tako potrjene in pravomočne sezname volilcev je treba javno razgrniti in razgrnitev objaviti.

Volitve v okrajne zastope razpiše na predlog oblastnega odbora pristojni okrajni glavar. Volitve se vršijo na podlagi sorazmernega zastopstva po obveznih kandidatnih listah. Za te volitve se uporabljajo določila zakona o oblastni in sreski samoupravi, ako ta uredba ne odloča kaj drugega.

Na vsaki kandidatni listi je treba označiti ime, priimek, poklic in bivališče predlaganih kandidatov, ki jih mora biti toliko, kolikor jih je voliti za okraj; razen tega na isti način toliko namestnikov, kolikor je kandidatov. Prvo navedeni na kandidatni listi je nosilec in predstavnik liste. Kandidatne liste se vlagajo pri volilni komisiji tekom osem dni po razgrnitvi pravomočnega seznama volilcev. Podpisati jih mora vsaj toliko volilnih upravičencev, kolikor je voliti odbornikov in namestnikov; pri tem veljajo tudi podpisi kandidatov in namestnikov. Z izvirnimi listami morajo predlagatelji predložiti še po pet prepisov kandidatnih list, toda brez imen predlagateljev. Za kandidatne liste in njih prepise se morajo uporabljati uradno izdani in z uradnim pečatom opremljeni obrazci. Volilna komisija ugotovi tekom treh dni po vložitvi, ali odgovarja kandidatna lista predpisom te uredbe, nato jo predloži s svojim mnenjem okrajnemu glavarju. Ta mora tekom 5 dni listo potrditi ali pa zahtevati njeno izpopolnitev ali popravo. Rok za popravo liste ne sme trajati manj kakor 5 in ne več kakor 8 dni. O odobritvi ali zavrnitvi kandidatne liste obvesti okrajni glavar predlagatelja vsaj 14 dni pred dnem volitve. Potrjene kandidatne liste mora okrajni cestni odbor objaviti na uradni deski in v oblastnem uradnem listu vsaj 10 dni pred volitvami.

Glasovanje in razdelitev mandatorov.

Volitev se izvrši z glasovnicami, ki jih pripravi in pošlje posameznim občinam okrajni cestni odbor, in sicer na sledeči način: Vsak župan mora sklicati na dan volitev sejo občinskega odbora. Udeležba je obvezna. Proti neopravičeno izostalemu izreče volilna komisija denarno globo od 50 do 500 Din, ki se steka v občinski

ubožni sklad. Na dnevni red mora staviti, ako ne kot edino, pa vendar kot prvo točko volitev v okrajni zastop. Predno ta točka ni rešena, se ne sme o ničemer drugem razpravljati, tudi ni dopustna pred volitvijo nikaka debata ali razprava o kateremkoli predmetu. Župan ali po njem določen občinski odbornik porazdeli vsakemu občinskemu odborniku in tudi županu po eno uradno glasovnico. Volilec zapiše na glasovnico ime nosilca one kandidatne liste, katero hoče voliti. Nato pokliče župan vsakega volilca in ga pozove, da mu odda svojo glasovnico. Ime glasovalcev se vpiše v poseben zapisnik, glasovnice pa se zbirajo v posebni posodi. Ko so župan in vsi navzoči odborniki oddali svoj glas, se ugotovi iz zapisnika število oddanih glasov in se preštejejo glasovnice.

Oboje se ugotovi v zapisniku. Nato se odprejo posamezne glasovnice in se zabeleži v zapisniku, koliko glasov je dobila posamezna kandidatna lista. Zapisnik, kandidatne liste ter oddane glasovnice se zapečatijo ter se odpošljejo še na dan volitev ali priporočeno po pošti ali po odposlanec okrajnemu cestnemu odboru.

Ko so došli vsi volilni spisi, najpозneje 7 dni potem, ko so bile volitve končane, se sestane volilna komisija pri okrajnem cestnem odboru ter razdeli mandate po členu 44. zakona o oblastni in sreski samoupravi, ki se tako glasi: »Skupno število glasov se razdeli s številom članov oblastne skupščine, ki spada na to volilno edinico (v tem slučaju s številom članov okrajnega zastopa). Dobljeno število se vzame za količnik. Kandidatne liste, ki niso dobile niti

toliko glasov, da ne znaša njih število dveh tretjin volilnega količnika, se ne vpoštevajo pri razdelitvi članov oblastne skupščine. Z ostalimi listami, ali pa, če nima nobena lista celega količnika, z vsemi listami, se izvrši izračun tako-le: Skupno število glasov, ki ga je dobila vsaka lista, se razdeli z 1, potem z 2 itd. in naposled s številko, ki ustreza številu članov oblastne skupščine, kolikor jih je voliti v dotični volilni edinici. Od delitvenih izidov z vseh list, dobljenih s takim deljenjem, se izloči skupaj toliko največjih, kolikor je v dotični volilni edinici voliti članov oblastne skupščine. Vsaki listi pripade toliko članskih mest, kolikor je na ta način izločenih njenih največjih delitvenih izidov.«

*

»V Zagrebu sem bil«, tako je pričel razgovor naš znanec gospodar med prijatelji, ki so se sestali v predmestni gostilni, predno so se odpeljali domov.

»No, kaj pa si vse videl?«

»Veste, možje! Zagreb ni več to, kar je bil svoj čas! V Zagrebu so bili preje zelo gostoljubni in prijazni ljudje, lahko si vse prodal, vse kupil, in nihče te ni žalil, si govoril jezik, katerega si hotel. In če je prišel kak znamenitejši tujec, so ga sprejeli kar najbolj slovesno. Zdaj pa se obnašajo nekateri kričači po Zagrebu, da zastonj trdijo listi o tem mestu, da je še evropsko, ker po obnašanju teh najetih kričačev je Zagreb padel v vrsto najbolj zdivjanih mest.«

»Pa menda vendar nisi bil tepen«, so ga začeli tovariši dražiti.

»Tepen ravno nisem bil, a dosti mi manjkalo. Samo »Slovenca« sem zahteval, pa so že planili po meni! Na trgu sem slovensko govoril, a so me gledali po strani, samo na moj denar so še verovali, pa so ga radi jemali. Hujše kot meni se je godilo drugim! Ta dan se je pripeljal vlak ruskih kozakov, ki so hoteli v Zagrebu nastopiti. Imeli so seboj svojo rusko zastavo. Zagrebški kričači so jih napadli, misleč menda, da so srbska vojska, pa so jim raztrgali njihovo zastavo. Seve je šel o tem škandalu glas po vsej Evropi. In Zagreb stoji tu kot mesto, kjer najeti ljudje napadajo slovanske goste. — Podobno se je skoro iste dni zgodilo nekemu znamenitemu svetovnemu igralcu Petroviču. V Zagreb so ga povabili, ko je prišel, so ga izžvižgali in je moral kar oditi. Trezni Zagrebčani se že sramujejo, da ima v Zagrebu danes poulična druhal, najeta od radičevcev in pribičevičevcev, pravico, delati tako sramoto glavnemu mestu Hrvaške.«

»Pa kakaj taka zdivjanost«, je povprašal župan, »nekaj jih mora zelo jeziti!«

»Imaš prav, nekaj jih zelo jezi! Jezi jih, da se jim ne posreči vreči sedanje vlade na ta način, da bi jo Pribičević dobil v svoje roke! Samo to jih jezi, da so surovi in vsak, še tako olikan pozdrav zavrnejo in zasmehujejo. Zda je bil vseslovanski zlet Sokolov v Splitu. Bilo je polno gostov iz drugih držav. Pribičevići Sokoli in radičevci niso bili zraven. Dr. Korošec je goste iz drugih držav in odlične može domače države v imenu vlade pozdravil, ker se to tako spodobi. Pa so začeli suroveži po svojih zagrebških listih čečkatati, da dr. Korošec — pozdravlja! Če ne bi, bi seveda pisali, da dr. Korošec ne pozna olike, ne ve, kaj je kot predsednik vlade dolžan storiti in tako naprej. Bo menda res najbolje tako napraviti, kakor da ti ljudje ne žive na svetu, nič se zmeniti za nje, naj kričijo in vpijejo in delajo, kar hočejo!«

»Zdaj bodo začeli z bojkotom, pravijo. Kaj pa je to za ena pošast?«, je vprašal šaljivec, ki ni poznal te čudne tujke. »To najbrže pomeni, da bo o j toliko časa, dokler ne bodo radičevci in pribičevičevci čisto v kotu, to je menda bojkot!«

»No, bojkot je nekaj drugega. To je res tuja beseda in pomeni ravnanje, da ne maraš ničesar od tistega, ki ga bojkotiraš. Recimo bojkot proti kakemu trgovcu. Nihče ne gre tja ku piti, nihče se ne zmeni zanj, mu ne odgovarja na vprašanja niti na pozdrave. To je bojkot. In to hočejo sedaj radičevci izvesti. Proti Srbom in Hrvatom tega sploh ne bodo mogli, ker bi pri tem bila Hrvaška najbolj udarjena. Pač pa skušajo to povzročiti po Hrvaškem. Prvi bojkot so proglasili — cerkvam! To se vidi, kaj da hočejo. Namesto Boga in Matere božje ter svetnikov bi naj menda Radičevo podobo postavili na oltar, namesto evangelija pa mogoče kako »čistoverno Domovino« brali! Ta način političnega boja kaže, da se njihove vrste krhajo! Čemu sicer to nasilje! Tudi v vojski je bilo tako! Če so šli vojaki sami naprej, ni bilo treba oficirjem stati zadaj s samokresi, da ni upal nihče nazaj! In tako je pri radičevcih. Ta bojkot kaže, da se bo-

jijo za svoje, ki jim uhajajo posebno v Hrvaško ljudsko stranko, zato je treba te »ubežnike« prestrašiti.«

»Kaj pa, če bi tudi mi pričeli z bojkotom«, je dejal župan. »Nasprotno časopisje bojkotirajmo! Ne naročajmo ga! Ne berimo ga! Odsvetujmo ga vsakemu! Ne hodimo v prostore, kjer visi! Ta bojkot je upravičen, da ga začnemo na celi črti vršiti. Za zimo naj bo ta boj dokončan! In na izpraznjena mesta vpostavimo »Slov. Gospodarja!«

V NAŠI DRŽAVI.

Vlada zahteva — delo! Vlada je pozvala vse skupščinske odbore, da ta teden zborujejo. Teh sej se seveda radičevci in pribičevičevci ne udeležujejo. Odseki pripravljajo nove zakone in odredbe.

Radičevci grozijo in se — bojijo! Radičevci in demokrati so se spozabili tako daleč, da so proglasili bojkot vsega, kar ni hrvaško. Seveda so treznejši takoj uvideli, da se zna zgoditi tudi to, da se od druge strani — proglasi bojkot vsega, kar je hrvaško. Radičevci so s tem Hrvaški napravili zelo slabo uslugo. Ker pa je proglašanje in izvajanje takega bojkota kaznjivo, je vlada podvzela vse potrebne odredbe v tej smeri, da se bodo radičevci s tem proglasom samo osmešili pred svetom in doma. Zdaj se seveda bojijo teh odredb in vpijejo, da se pripravljajo nasilje.

Nepotrebno govoričenje. Nekateri hrvaški in srbski politični listi še vedno prinašajo dolgovezne razprave o tem, ali se je hotelo Hrvaško odrezati od države ali ne. Ker te stvari sploh nihče ni resno mislil in je to govoričenje le posledica gostobesednosti in istočasno nedelavnosti teh politikov, danes nihče več teh razprav ne vzame kot upoštevanja vredne. Pri tem vsem je prišlo na dan eno, kar je pa zelo zanimivo. Pribičević sam je priznal, da je v oni usodni noči imel dr. Korošec edino pravilno stališče. Če